

Vijgen

Inleiding

Op een ouderwets schoolplein in Nederland vind je vaak een kastanjeboom. In het zuiden van Frankrijk daarentegen staat in veel gevallen een kolossale vijg midden op het schoolplein. Het is maar net waar je vandaan komt.

In ons koelere klimaat kan de vijgenboom niet de plaats innemen van de kastanje, maar ook hier kan best een vijgenboom worden gehouden. Deze moet dan wel op een beschutte plaats in de tuin staan, al zal een vijg bij ons nooit zo groot en zo majestueus worden als in de zuidelijke landen.

Ficus

Diegenen die wel eens afreizen naar de landen rondom de Middellandse zee kunnen de *Ficus carica*, ofwel de vijg, gewoon in het 'wild' zien staan. 'Carica' verwijst naar een provincie van Turkije, genaamd Karië.

Maar de naam Ficus doet ook een ander belletje rinkelen. Leden van ditzelfde plantengeslacht vinden we vaak in de huiskamer. Naar het schijnt is de Ficus de meeste verkochte kamerplant van Nederland; er zijn namelijk vele ficussoorten die als kamerplant door het leven gaan. Zij zijn bekend en geliefd omdat ze sterk zijn, tegen slechte omstandigheden kunnen (zoals droogte en weinig licht) en haast geen ziektes kennen.

Een uitzondering hierop vormt de trips, die de bladeren van de Ficus zilver tot zilvergrijs zullen doen verkleuren. Veel mensen houden onder deze (slechte) omstandigheden kamerplanten en daarom kiezen zij voor de Ficus.

'Ficus' betekent in de taal van de oude Romeinen 'vijg'. De Romeinen waren grote liefhebbers van vijgen en het eten van vijgen heeft nog steeds iets exotisch. De vijg is al sinds de Oudheid bekend en wordt genoemd in de Bijbel, in het boek Genesis. Adam en Eva bedekten met vijgenbladeren hun geslacht; het begin van het begrip 'schaamte'.

Beschrijving

De vijgenboom behoort tot de Moerbei-achtigen en kan in het Mediterrane gebied, in tegenstelling tot bij ons, wel 8 tot 10 meter hoog worden.

De bladeren hebben lange bladstelen en het blad zelf heeft de vorm van een hand. Een blad heeft drie tot vijf lobben en de randen van het blad zijn onregelmatig getand. De bovenkant van het blad voelt ruw aan en de onderkant is zacht en viltig.

De vijgen zijn roodbruin tot paars van kleur en smaken zoet. Een doormidden gesneden verse vijg kan zo worden uitgelepeeld. Ook de pitjes, waarmee de vrucht vol zit, kunnen gegeten worden. Vijgen zijn niet lang houdbaar en worden daarom ook gedroogd en gekonfijt.

Verzorging

Een jonge vijgenstruik kan in een grote kunststof container op een zonnige plek worden gezet. 's Winters kunt u de plant, met container en al, naar een vorstvrije plek in huis verhuizen. Geef, zodra de plant binnenshuis staat, geen mest meer en veel minder water. Als de struik eenmaal wat ouder en sterker is, kan deze ook in de volle grond worden geplant. Kies dan wel voor een zonnige en beslist zeer beschutte plek in de tuin. Als het (hard) vriest is het raadzaam de vijg af te schermen met rieten matten of noppenfolie. De plant zal dan toch nog enigszins invriezen, maar loopt in het voorjaar weer uit.

De vijg overleeft onder gunstige omstandigheden ons klimaat wel, maar echt een grote boom zal het bij ons dus nooit worden. Wie in eigen tuin vijgenbomen wil kweken zal naar meer mediterrane streken moeten verhuizen.

De vijg is in ons land wel als leiboom toe te passen. Zet de plant op een zonnige plek. Een muur op het zuiden is heel geschikt. Bevestig de plant, bijvoorbeeld in waaiermodel, tegen een houten raamwerk dat aan de muur is bevestigd, maar wel vrij van de muur staat. Op die manier kunt u de plant heel gemakkelijk 's winters beschermen tegen de koude, door noppenfolie of rietmatten achter het raamwerk langs om de plant te plaatsen.

In het voorjaar kan de bescherming worden weggenomen en kunt u de plant in vorm snoeien. Spaar bij het snoeien de jonge twijgen. Aan de jonge twijgen zullen aan het einde van de zomer de kleine vruchtjes, ter grootte van een erwt, verschijnen.

De planten die in potten of in de volle grond worden gekweekt, moeten compact gehouden worden en kunnen in het voorjaar tot op 4-5 ogen worden teruggesnoeid. Haal altijd alleen het oudste en overtollige hout weg. Vervang eventueel de toplaag van de aarde en geef weer wat meer water en mest. Op zich kan een vijg op arme grond groeien, maar als u wat mest geeft, zal de plant prachtig groot blad ontwikkelen.

Vruchtvorming

Om niet alleen jarenlang te kunnen genieten van de aanblik van een mooie vijgenstruik, maar er ook nog de vruchten van te plukken, is meer nodig dan alleen bescherming tegen de koude.

De vruchtvorming verloopt bij een vijg wat ingewikkeld. Vaak genoeg verschijnen er aan het einde van de zomer wel vijgjes in de bovenste toppen van de plant, maar die vallen er vervolgens in de winter of het vroege voorjaar weer af.

Dit kan komen door een tekort aan vocht, alhoewel een vijg goed tegen droogte kan. In de winter en het vroege voorjaar zijn de omstandigheden voor de hier geteelde planten (buiten in de volle grond of in een koele ruimte in huis) niet optimaal. Vijgen eten van eigen vijgenstruik is echter ook in ons klimaat haalbaar. Voorwaarde is wel dat u beschikt over de juiste vijgensoort.

Wild of niet

We onderscheiden verschillende soorten vijgen. Vijgen waarvan de bevruchting alleen tot stand kan komen met behulp van een speciaal type galwespen, de *blastophaga psenes*, en vijgen die ook zonder dat er bestuiving plaatsvindt, eetbare vruchten vormen. De eerste vijgensoort is niet geschikt voor teelt in Nederland, omdat de voor de bestuiving zo broodnodige galwesp bij ons niet voorkomt en er dus nooit vruchten gevormd kunnen worden.

Kwekers hebben daarom een andere vijgensoort ontwikkeld, die ook zonder de galwesp, of wat voor bevruchter dan ook, vruchten vormt. De voortplanting bij deze vijg geschiedt door middel van *parthenogenese*, dat wil zeggen dat vruchten zich ontwikkelen, zonder dat er bevruchting plaatsvindt.

Een vijg is overigens in feite geen gewone vrucht, het is een bloeiwijze waarvan de bloembodem zich verdikt heeft.

De vrouwelijke bloemen worden omsloten door de groenige, peervormige bloeiwijze. Deze heeft een opening aan de bovenkant, als van een omgekeerd beursje.

Vermeerderen

Een vijgenplant geschikt voor ons klimaat en onze omstandigheden, koopt u bij een kweker of tuincentrum. Een stek nemen kan ook en u kunt zelfs proberen om te zaaien met behulp van zelfgewonnen zaad. In dat geval weet u echter van tevoren niet of de plant tot vruchtvorming in staat zal zijn. Maar neemt u dat voor lief, omdat het u alleen maar gaat om een mooie plant en niet om de vijgen zelf, dan is zelf zaaien een interessant experiment.

Zelf zaaien

Neem uit een verse vijg een aantal zaden en doe deze in een potje met voedzame potgrond, maak de grond goed nat, doe er een plastic zakje overheen en zet dit potje op een warme plek in huis. Als de zaadjes zijn opgekomen, kunt u ze in een grote pot uitplanten. Zet deze pot op een zonnige en warme plek buiten op het

terras. De plant heeft veel water en mest nodig om uit te groeien tot een krachtige struik. 's Winters wel binnenhalen en op een vorstvrije plek laten overwinteren. Verpot hem in het voorjaar en geef dan meteen verse potgrond en mest.

Binnen de kortst mogelijke tijd is de plant flink uitgedijd en na een paar jaar kan deze desgewenst in de volle grond uitgezet worden. Binnenshuis zal de plant een aantal bladeren laten vallen, meestal niet alles. Buiten in de volle grond is de struik bladverliezend.

Gezond

Een vijgenplant zal niet veel last hebben van ziektes of plagen, hoogstens een verdwaalde schildluis.

Zorg voor voldoende voeding (mest) en water tijdens het groeiseizoen, dan kan de plant sterk en krachtig uitgroeien en hebben de meeste ziektes geen vat op hem.

Tekst: Nelleke van der Boom